

Ikäihmisten neuvoston aloite kaupunginvaltuustolle

KH 06.03.2023 § 63
3058/00.00.01.02/2023

Valmistelija

Hallintopäällikkö Outi Kääriäinen, 040 667 9760 ja hyvinvointisuunnittelija, työsuojelupäällikkö Jaana Sahi, 040 652 6991

Tornion ikäihmisten neuvosto on toimittanut 6.2.2023 kaupungin kirjaamoon valtuustoaloitteen D:rno 3058/2023. Aloitteessa esitetään Tornion ikäihmisten neuvoston jäsenelle puhe- ja läsnäolo-oikeutta Tornion kaupungin lautakuntiin sekä muiden päätöksentekoaikojen kokouksiin, sekä oikeutta osallistua ikäihmisiä koskevien asioiden suunnitteluun ja valmisteluun. Lisäksi esitetään Tornion kaupungin hallintosäännön sekä Ikäihmisten neuvoston toimintasäännön muuttamista, mahdollistamaan kuntalain edellyttämä osallistuminen ikäihmisten etujen valvomiseen.

Perusteluissa esitetään ikäihmisten tarve päästä kuntalain mukaisesti osallistumaan asioiden suunnitteluun tai valmisteluun, ennakoivasti ja hyvissä ajoin ennen päätöksentekoa.

Aloitteessa vedotaan lisäksi Lapin hyvinvointialueen vanhusneuvoston mahdollisuuteen osallistua hyvinvointialueen aluevaltuuston, osallisuus- ja asiakkuuslautakunnan sekä hyvinvointi- ja yhdyspintalautakunnan kokouksiin sekä mahdollisuuteen ottaa kantaa muissa toimielimissä järjestäytyessään osana toimintasääntökäsittelyä.

Tornion kaupunginhallitus on varmistanut kuntalain mukaisesti ikäihmisten neuvoston toimintaedellytyksiä nimeämällä neuvostoon edustajansa ja parantanut neuvostojen ennakoivaa vaikutusmahdollisuutta sekä toimintaedellytyksiä, päättäessään 7.6.2021 § 205 käynnistää hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmatyön ja sen väestöryhmittäisten alaohjelmien valmistelun. Kaupunginhallitus nimesi työtä ohjaamaan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden johtoryhmän.

Kaupunginhallitus käynnisti 4.10.2021 § 356 väestöryhmittäisten työryhmien työskentelyn ja työryhmiin koottiin toimijoita peruskunnan eri toimialoilta, asiantuntemuksensa mukaisesti. Lisäksi mukaan kutsuttiin laajasti yhteistyöverkostojen edustajia, jotta erilaiset näkökulmat tulisivat työssä huomioituiksi. Ikääntyneiden ohjelmatyöryhmään kuuluivat muiden muassa ikäihmisten neuvoston kaksi jäsentä sekä heillä varajäsenet. Lisäksi työryhmään kutsuttiin edustajat ikääntyneiden hankkeista, Tornion seurakunnasta sekä Pohjoisen yhteisöjen tuki – Majakka ry:stä

Vastaavasti myös muut väestöryhmittäiset hyvinvointi- ja turvallisuusohjelmatyöryhmät koottiin substanssin osajista tai tähän läheisesti liittyvistä toimijoista. Uusi käytäntö varmistaa erityisesti kaupungin lakisääteisten neuvostojen vaikuttamismahdollisuudet keskeisten toimintaa ohjaavien strategian työohjelmien kautta, kuitenkin vuosittaisten talousarvioiden ja toimintasuunnitelmien puitteissa.

Ikäihmisten ohjelmatyöryhmä on määritellyt ikäihmisten tarpeita keskeiseen lainsäädäntöön perustuen (laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta, laki iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksista) sekä tarkastellut tarpeita myös palveluiden riittävyyden osalta ja määritellyt toimenpiteitä, joilla kaupunki voisi vastata tärkeimmiksi nostettuihin tarpeisiin. Vuoden 2023 alusta lukien verkostoon on liittynyt Lapin

hyvinvointialue ja sen vaikuttamistoimielimet. Järjestäytyminen on kaupungin osalta hoidettu nimeämällä hyvinvointisuunnittelija hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen yhdyshenkilöksi hyvinvointialueen ja järjestökentän suuntaan. Lisäksi kaupunginhallitus on nimennyt Tornion vaikuttamistoimielinten puheenjohtajat valvomaan Tornion etuja hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimissä.

Varsinainen Ikääntymispoliittinen hyvinvointi- ja turvallisuusohjelma strategian työohjelmaksi on hyväksytty kaupunginhallituksessa 5.9.2022 § 309 ja kaupunginvaltuustossa 31.10.2021 § 108, ohjaamaan valtuustokaudella 2021-2025 kaupungin toimialojen toimintaa Aktiivinen ja osallistuva torniolainen -päätaoiteen ja seuraavien painopisteiden mukaisesti:

- 1) Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta edistävät elintavat ja toiminta
- 2) Kokemus osallisuudesta hyvinvoinnin tukena
- 3) Omaehtoiseen hyvinvoinnin edistämiseen kannustavat, viihtyisät ja turvalliset elin- ja toimintaympäristöt

Työryhmä on sisällöissä nostanut erityiseksi tavoitteeksi muun muassa ikäihmisten neuvoston roolin vahvistamisen senioreita koskevassa hyvinvointityössä. Uutta käytäntöä edistetään siten, että työohjelman toteutumista valvova vaikuttamistoimielin, esim. ikäihmisten neuvosto, kutsuu toimialoilta asiantuntijoita keskustelemaan tarpeellisiksi katsomistaan asioista. Neuvoston sihteeri hyvinvointiryhmän jäsenenä välittää aktiivisesti tietoa työryhmän ja neuvoston välillä, ja hyvinvointiryhmästä tieto siirtyy työtä ohjaavalle hytetu -johtoryhmälle. Johtoryhmän jäsenten toimialajohtajien kautta yksiköihin. Myös muut kuulemiset tullaan osallisuusmallin palvelulupauksiinkin perustuen toteuttamaan hyvissä ajoin ennen päätöksentekoa.

Valtuustokaudelle 2021-2025 hyväksytty Tornion kaupunkistrategia, sen hyvinvointi- ja turvallisuusohjelma -työohjelman väestöryhmittäiset alaohjelmat ja sekä kaupungin osallisuusmalli yhdessä edellyttävät erittäin tiivistä vuoropuhelua, jotta kuntalaiset voivat eri elämänvaiheissa osallistua ja vaikuttaa omaan ympäristöönsä sekä mahdollisuuksiinsa toimia tässä yhteisessä ympäristössä.

Perustavana lähtökohtana voidaan pitää sitä, että osallistumisen ja vaikuttamisen syvin perusta on kunnallisessa itsehallinnossa ja edustuksellisessa demokratiassa, joista on säädetty perustuslaissa. Tämä tarkoittaa äänioikeutettujen Suomen kansalaisten ja kuntien asukkaiden äänestysoikeutta koskien yhteisten asioiden päättäjiksi valittavien valintaa. Tämä oikeus on ikäihmisten sekä osin vammaisneuvoston edustajilla, mutta puuttuu täysin nuorisoneuvoston jäseniltä. Tätä peruseriaatetta kunnioittaen ja ilman äänioikeutta olevien oikeuksia kunnioittaen, nuorisoneuvostolle on myönnetty oikeus olla läsnä puheoikeudella kaupunginvaltuuston sekä sivistyslautakunnan kokouksissa.

Aloitteessa esitetyt periaatteet koskien riittävän aikaista ja ennakoivaa vaikuttamismahdollisuutta eivät mahdollisesti toteutuisi esitetyllä tavalla, sillä asiat tulevat toimielimiin pitkälle valmisteltuina päätöksentekoon. Kaupunginhallituksen käynnistämä ohjelmatyöprosessi varmistaa erittäin hyvin kaikkien vaikuttamistoimielinten äänen kuulumisen kaupungin toiminnan kehittämisessä.

Kaupunginvaltuuston hyväksymä kaupunkistrategia ja sen työohjelmat ohjaavat ja antavat mahdollisuuden valvoa yhä paremmin esimerkiksi eri ikäryhmien tarpeiden toteutumista ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden sekä osallisuuden edistämistyötä niiltä osin,

kuin tavoitteita on asetettu. Näillä perustein tarvetta sääntömuutoksille ei tehtyjen muutosten ja organisoitumisen näkökulmasta nähdä tarpeelliseksi. Tärkeintä on riittävä ja organisoitu sisäinen yhteistyö sekä torniolainen edunvalvonta, niin omassa kunnassa, kuin koko Lapin alueella.

Esittelijä	Kaupunginjohtaja Kujala Jukka
Päätösehdotus	Merkitään asia tiedoksi ja saatetaan kaupunginvaltuuston tietoon sekä katsotaan asia loppuun käsitellyksi.
Päätös	Hyväksyttiin.
